

Estoński Kościół Prawosławny

Autor tekstu: **Mirosław Kropidłowski**

Estonia jest państwem leżącym na wschodnim wybrzeżu Morza Bałtyckiego, nad zatokami: Botnicką i Ryską. Już Tacyt w I wieku po Chrystusie pisze o istnieniu ugrofińskich plemion Estów. Na rozwój terenów, obejmujących dzisiejszą Estonię, ważny wpływ miało ich położenie na szlaku handlowym, łączącym Ruś i Skandynawię. Od IX do XII wieku ziemie te znajdowały się pod wpływami książąt fińskich. Od 1208 r., biskup ryski Albert von Buxhövdén, założyciel Zakonu Kawalerów Mieczowych, starał się podbić Estonię. A kiedy to mu się nie udało, wezwał w 1218 r. do pomocy króla duńskiego Waldemara II, który zajął północną część kraju. W 1237 r. Zakon Kawalerów Mieczowych połączył się z Zakonem Krzyżackim. W latach 1288-1290 udało się im podbić północnych Bałtów, w tym estońskich Liwów. Zaczął się proces narzucania siłą rzymskokatolickiego chrześcijaństwa. Dla ludności podbitych ziem była to religia niemieckich najeźdźców. Ważne w historii kraju jest wydarzenie z Dnia Świętego Jerzego, z 23 kwietnia 1343 r., kiedy wybuchło pogańskie powstanie ludności przeciw panującym katolikom i połączonemu z Krzyżakami Zakonowi Liwońskiemu. Estończycy, lub lepiej Estowie (pojęcia „Estończycy” i „naród estoński” pojawiły się dopiero w XIX wieku), powoli przyjmowali chrześcijaństwo, często przemieszane z dawnymi pogańskimi wierzeniami. W XVI wieku zaczynają się na tych ziemiach coraz większe wpływy Polski i Rosji.

Reformacja zaczyna się na ziemiach estońskich, podległych Zakonowi Kawalerów Mieczowych, w latach 1523-26. W 1561 r. ostatni mistrz Zakonu przechodzi na luteranizm. Z powodu wojny w latach 1558-1583, Estonia została podzielona pomiędzy Polskę i Szwecję. W 1629 r. znalazła się w rękach luteranckich Szwedów. W latach 1710-1721, z powodu Wielkiej Wojny Północnej, stała się częścią Rosji, ale religią kraju pozostał luteranizm. W 1739 r. opublikowana została pierwsza Biblia w języku estońskim. Z biegiem czasu coraz większe wpływy zaczyna odgrywać na tych ziemiach prawosławie. I wkrótce istnieje już tam mały Kościół Prawosławny. W XIX wieku następuje rusyfikacja Estonii i przymuszanie ludności rdzennie estońskiej do wyznawania prawosławia. W 1917r., po rewolucji bolszewickiej, Estonia proklamowała niepodległość, uznaną przez władze radzieckie w 1920 r. Z powodu uzyskania niepodległości i prześladowania prawosławia w ZSRR, prawosławny biskup Talina, Aleksander, poprosił w 1923 r. Meletiosa IV, patriarchę Konstantynopola, o przyjęcie Kościoła pod jego jurysdykcję. Ten zgodził się na prośbę. 7 lipca 1923 r. nadał Kościołowi Estonii autonomię, a biskupa Aleksandra mianował metropolitą Talina i całej Estonii. W 1940 r. Kościół ten liczył już około 210 tysięcy wiernych, 3 biskupów, 156 parafii, 131 księży, 19 diakonów, posiadał 2 klasztory oraz 1 seminarium. Większość jego członków to rdzenni Estończycy.

17 czerwca 1940 r. Estonia została oficjalnie przyłączona przez Stalina do ZSRR. Zaczęły się czystki personalne w Kościele. Ludność kraju więc przychylnie witała wkraczających tam 22 czerwca 1941 r. żołnierzy hitlerowskich, którzy jednak zamordowali około 15 tysięcy osób. W 1944 r. kraj ponownie zostaje przyłączony do ZSRR. Metropolita Aleksander, z 23 swoimi księżmi, uciekł do Sztokholmu. Dając w ten sposób asystencję około 10 tys. Estończykom mieszkającym w różnych krajach i tworząc Kościół na wygnaniu, podporządkowany Konstantynopolowi. W 1953r., po śmierci metropolity Aleksandra., ekumeniczny patriarcha Konstantynopola konsekrował na prawosławnego biskupa Estończyków Juri Valbe. Zmarł on w 1961 r. Po jego śmierci patriarcha nie dał Estończykom nowego biskupa, ale oddał estońskie parafie pod zarząd (omoforion) miejscowych biskupów patriarchatu ekumenicznego. Tymczasem Kościół prawosławny w Estonii został podporządkowany patriarchatowi moskiewskiemu. Naciskany przez patriarchat moskiewski, patriarcha Konstantynopola ogłosił w 1978 r., że nadana Kościołowi w Estonii w 1923 r. autonomia nie ma już żadnego znaczenia.

Kiedy w 1991 r. Estonia ogłosiła niepodległość, większość wiernych Estońskiego Kościoła Prawosławnego była już pochodzenia rosyjskiego. Rozpoczęła się zaraz gwałtowna dyskusja pomiędzy zwolennikami pozostania pod jurysdykcją patriarchatu moskiewskiego i tymi, którzy chcieli powrotu pod protekcję Konstantynopola oraz ponownego uznania autonomii Kościoła.

Święty Synod Patriarchatu Konstantynopolskiego, wbrew Moskwie, przywrócił 20 lutego 1996r. Estońskiemu Kościołowi Prawosławnemu jego dawną autonomię. Kościół ten ponownie znalazł się pod jurysdykcją Konstantynopola. Wybrano również biskupa Jana z Finlandii na czasowego „locum tenens” Kościoła, pozostawiając na później wybór Estończyka na biskupa.

Patriarcha moskiewski zareagował bardzo ostro. Zerwał stosunki z patriarchatem ekumenicznym z Konstantynopola i usunął imię patriarchy ekumenicznego z modlitw liturgicznych.

9 marca 1999 r. zebrał się w Talinie kongres Autonomicznego Estońskiego Kościoła Prawosławnego, aby poddać dyskusji fakt nie posiadania jeszcze swojego, mieszkającego w Estonii biskupa. W kongresie uczestniczyli: arcybiskup Jan z Finlandii i przedstawiciele patriarchy z Konstantynopola. Uczestnicy kongresu uznali, że jeśli Estończycy nie będą mieć swojego własnego kandydata na hierarchę Kościoła, to poproszą patriarchę ekumenicznego o obsadzenie tego stanowiska przez pomocniczego biskupa prawosławnej metropolii greckiej we Francji- urodzonego w 1940 r. Stephanosa de Nazianzus, którego siedziba znajdowała się w Niza. Tak też się stało i 13 marca 1999 r. Święty Synod Patriarchatu Ekumenicznego wybrał Stephanosa na metropolitę Talina i całej Estonii, prosząc go również o zreorganizowanie Kościoła i przygotowanie wyborów przyszłych lokalnych biskupów. Według danych z 1999 r. nowemu biskupowi podlegało około 9 tysięcy wiernych i 58 parafii w kraju oraz w USA, Kanadzie, Szwajcarii, Australii, itd.

Jednak większość mieszkających w Estonii prawosławnych pozostała pod jurysdykcją patriarchatu moskiewskiego, w Diecezji Talin. Jest ich tam około 70 tysięcy i posiadają 30 parafii oraz klasztor w Pjukhtitsa.

Mirosław Kropidłowski

Ur. 1961. Przez wiele lat był misjonarzem katolickim w Afryce i w Ameryce Łacińskiej, od niedawna jest księdzem prawosławnym Ukraińskiego Kościoła Prawosławnego - Patriarchatu Kijowskiego w w Brazylii. Współtworzy serwis Ekumenizm.pl. Pracuje jako zastępca dyrektora w biednej szkole publicznej na peryferiach miasta Senhor do Bonfim i pracuje społecznie wśród najuboższych dzieci swojej szkoły i regionu. Jest także inicjatorem [Stowarzyszenia Misja Nadzieji i Miłości](#), do walki z biedą i jej konsekwencjami.

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 09-01-2005)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3874) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3874>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora.

Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach

informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl